

ขอบคุณภาพจาก <http://goo.gl/67sQc5>

แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการ อย่างยั่งยืนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา¹

The Strategic Plan for Sustainable Integrated Tourism
In Ayutthaya Province

ธนภูมิ ปองเสงี่ยม²

Thanaphum Pongsangiam

E-mail: thanaphum.p@hotmail.com

วาร์ชต์ มัธยมบุรุษ³

Warach Madhyamaburush

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”

² นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว วิทยาลัยการจัดการ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยพะเยา

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พร้อมด้วยเทคนิค AIC การตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีการสามเส้า การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา และการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยกลุ่มประชากร แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว และ 3) นักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลการวิจัยพบว่า แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิสัยทัศน์ คือ “อุทยานนครประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกแห่งอาเซียน” ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน และ 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม พัฒนาจิตใจและการปลูกจิตสำนึก ผลการประเมินแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความเหมาะสมมากที่สุด มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

คำสำคัญ: แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยว การบูรณาการแบบยั่งยืน

Abstract

This research aimed to develop integrated and tourism sustainable strategic plan for Ayutthaya province. The combination of qualitative and quantitative research was used as a method of the study. The qualitative data were collected from the in-depth interviews, internal and external environment group discussion (SWOT Analysis). Participatory action was used by apply with The AIC technique. The data were checked by the third parties. The data were analyzed on the content and collected from the questionnaires. The statistical data were showed in percentage and mean. The populations of this study were divided into 3 groups; 1) government agencies, private sector and local communities, 2) the professionals in tourism strategic management planner and 3) Thai tourists.

The result of this study showed that the integrated and tourism sustainable strategic plan of Ayutthaya was “Ayutthaya, the historical city and the world heritage tourism hub of Asian”. It was contained with 4 strategic issues; 1) the development strategic of heritage tourism for an economic development in Ayutthaya, 2) the strategic development of Ecotourism, 3) the strategic development for an integrated and sustainable tourism community and 4) the strategic development for cultural preserved tourism and spiritual awareness. An assessment result of the integrated and sustainable strategic plan of Ayutthaya was at the most appropriate level and consistent with the environment of Ayutthaya that can lead to an action processes.

Keywords: Strategic Plan, Tourism Development, Sustainable Integrated

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประเทศเป็นอย่างยิ่ง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จากข้อมูลขององค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization - UNWTO) ได้พยากรณ์แนวโน้มการเติบโตของการท่องเที่ยวโลกและประเมินการว่าเมื่อถึงปี พ.ศ. 2563 จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางระหว่างประเทศจำนวน 1,600 ล้านคน โดยมีการคาดการณ์ว่า เอเชียตะวันออกและแปซิฟิก เอเชียตะวันออกเฉียงกลาง และแอฟริกา จะมีอัตราการเติบโตมากกว่าร้อยละ 5 ต่อปี เปรียบเทียบอัตราการเฉลี่ยของโลกซึ่งคาดการณ์ไว้ ร้อยละ 4.1 ต่อปี (แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2555-2559) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทย ปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 26.7 ล้านคน อัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 19.60 เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา (กรมการท่องเที่ยว, 2557) โดยปรับตัวดีขึ้นทุกกลุ่มตลาด ทั้งทางด้านจำนวนนักท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่มีการพัฒนาดีขึ้น คือ สถานที่ท่องเที่ยว รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว สาธารณูปโภคและการพัฒนาอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่อง การประชาสัมพันธ์ ด้านการท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอาเซียนและจีน ผู้ประกอบการมีความเห็นว่า ประเทศไทยเป็นอันดับหนึ่งในเรื่องความเป็นมิตรของประชาชน และความคุ้มค่าในการท่องเที่ยว (สิรินาถ ฉัตรสุกกุล, 2/2556)

ประเทศไทยมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Tourism Resources) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ (Archeological and Historical Resources) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม (Cultural Tourism Resources) ซึ่งในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยจะมีความแตกต่างกันไป ด้วยระยะเวลาอันยาวนานที่ดินแดนอันเป็นที่ตั้งของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้สั่งสมอารยธรรมเป็นมรดกตกทอดสืบมา และได้กลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประเทศอย่างมหาศาล ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญในอดีต และดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมเยียนเมืองไทย ด้วยพื้นที่ 513,115 ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ 77 จังหวัด ที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายกว่า 700 แห่งในภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญและมีโบราณสถานมากมาย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาหรือกรุงศรีอยุธยา ศูนย์กลางการเมืองการปกครองในอดีต เมื่อครั้งยังมีความเจริญรุ่งเรืองมั่งคั่ง เหล่าบรรดาพ่อค้าวานิชต่างชาติทั้งทางด่านฝักรัตนโกสินทร์ และซีกโลกตะวันตกต่างก็เดินทางมาเจริญสัมพันธไมตรีและค้าขายกับกรุงศรีอยุธยาเป็นอย่างมาก จนทำให้อาณาจักรกรุงศรีอยุธยามีความยิ่งใหญ่ในแถบดินแดนพื้นที่สุวรรณภูมิ และด้วยความเป็นราชธานีที่ยาวนานถึง 417 ปี ก่อให้เกิดการสั่งสมอารยธรรมที่มีการผสมผสานของสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนต่างชาติ ต่างศาสนามากมาย ที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร จนสามารถหล่อหลอมวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2310 กรุงศรีอยุธยาได้ถูกทำลายลง คงเพียงหลงเหลือไว้แต่เพียงซากโบราณสถาน โบราณวัตถุให้กับอนุชนรุ่นหลังได้ระลึกถึงเหตุการณ์ในครั้งอดีต และส่งผลให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยากลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาราบไหญ่สักการะ เยี่ยมโบราณสถานและพักผ่อนหย่อนใจในช่วงวันหยุดเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะวัดที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อาทิเช่น วัดพนัญเชิง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดพระมงคลบพิตร วัดหน้าพระเมรุ วัดพุทไธศวรรย์ วัดท่าการ้อง วัดตูม เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมเดินทางมาท่องเที่ยว สถิตินักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2555 ที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 6,066,545 คน เป็นชาวไทย จำนวน 4,490,161 คน และชาวต่างชาติ จำนวน 1,576,384 คน ซึ่งเพิ่มจำนวนจากปีที่แล้วคิดเป็น 24.04 เปอร์เซ็นต์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) จากสถิติการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างปี 2556 ที่ผ่านมียอดการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น 2.64 เปอร์เซ็นต์ (กรมการท่องเที่ยว, 2557) เป็นการส่งผลดีต่อเศรษฐกิจภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างมาก ทำให้มีเงินหมุนเวียนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีการสร้างงานสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น แต่ในทางกลับกันการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีมากก็ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ค่าครองชีพของคนในพื้นที่เพิ่มสูงขึ้น มูลค่าของที่ดินและสิ่งก่อสร้างมีราคาสูงขึ้น รายได้ส่วนใหญ่ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่กระจายสู่ประชาชนในชุมชนเท่าที่ควรจะเป็น ในด้านสังคมการเกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้น เป็นแหล่งยาเสพติด สังคมมีความแออัด ในด้านวัฒนธรรม เกิดการบิดเบือนวัฒนธรรม การลอกเลียนศิลปะ การเปลี่ยนค่านิยม และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม การบุกรุกทรัพยากรการท่องเที่ยว การบดบังทัศนียภาพจากสิ่งปลูกสร้างที่เกิดขึ้นใหม่

การทำลายธรรมชาติ มลภาวะเพิ่มขึ้นในอากาศ น้ำ และเสียง (ศรีญา วรากุลวิทย์, 2551) เพื่อให้ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาลดลง ทุกฝ่ายต้องยึดหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ จะต้องเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ดำเนินการควบคู่กันไป มีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด กระตุ้นจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นให้พยายามดูแลรักษา และปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้น โดยไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว เพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตน และให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเพื่อตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเดินทางเข้าไปเยือน และให้ความร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันเป็นมรดกตกทอดของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้คงสภาพที่ดีต่อไป (ไพฑูรย์ พงศบุตร, 2548) เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ชุมชนควรจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ด้วย

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ผ่านมา ได้จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชนบางส่วน ย่อมทำให้แผนยุทธศาสตร์ที่ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่ตรงต่อความต้องการได้ นอกจากนี้ยังมีการทำงานด้านการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทับซ้อนกัน เช่น ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น ขาดการบูรณาการของแผน ทำให้ทำงานซ้ำซ้อนและไม่เกิดความยั่งยืน จึงต้องมีการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบบูรณาการ (พระธรรมปิฎก, 2551) ทำให้เกิดเป็นองครักษ์ หน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงานประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ด้วยการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน นักวิชาการและภาคเอกชน มีส่วนร่วมกับภาครัฐ ในการตัดสินใจที่จะกำหนดปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในขั้นตอนของการวางแผนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล (Cohen & Uphoff, 1980) โดยคำนึงถึงมิติแห่งการพัฒนาที่มีความยั่งยืนทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิตสินค้าและบริการ 2) ด้านสังคม ได้แก่ การรักษาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) วัฒนธรรม ได้แก่ ความเป็นรากเหง้าหรือความเป็นตัวที่จริงของชุมชนที่สืบทอดส่งต่อกันมาในแต่ละรุ่น และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอนุรักษ์และบริหารทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง (พยอม ธรรมบุตร, 2556) ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ กระบวนการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์

การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน เริ่มจากการรวมกลุ่มหน่วยงานที่รับผิดชอบในการวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัด หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และชุมชนเจ้าของพื้นที่ ร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก กำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ โครงการ (Higgins & Vincze, 1993) และมีส่วนร่วมในการประเมินแผนการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินวิธีวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ บริบทเชิงการท่องเที่ยว ตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว และประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ผู้แทนจากภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวน 25 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้แบบสอบถาม กับนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน เพื่อประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย อธิบายระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีกระบวนการจัดประชุมกลุ่มตัวแทนจากทุกภาคส่วน สนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้แทนชุมชน จำนวน 40 คน แบบมีส่วนร่วม พร้อมด้วยเทคนิคและกระบวนการ AIC (Appreciation Influence Control) มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และภัยคุกคาม (SWOT Analysis) ของการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกำหนด (SWOT Matrix) นำผลจากการจับคู่ SWOT Matrix มาเป็นปัจจัยข้อมูลนำเข้าในการคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ฯ บนพื้นที่ของการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสร้างแผนยุทธศาสตร์ตามกระบวนการ โดยมีขั้นตอนในกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) กำหนดวิสัยทัศน์ 2) กำหนดพันธกิจ 3) กำหนดยุทธศาสตร์ และ 4) กำหนดกลุ่มโครงการของแผนงาน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสมาชิกแกนนำ (Key Persons) คือ บุคคลที่สามารถเป็นตัวแทนของทุกคนในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะประกอบไปด้วย ตัวแทนจากองค์กรภาครัฐ ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา นักวิชาการ ปรากฏชาวบ้าน และตัวแทนจากประชาชนผู้อาศัยในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จำนวน 40 คน ร่วมกับผู้วิจัย ประเมินความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัย/การวิเคราะห์ข้อมูล

1. บริบทเชิงพื้นที่ บริบทเชิงการท่องเที่ยว และศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ พบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่างของประเทศ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ทางถนนสายเอเชีย 75 กิโลเมตร ทางรถไฟ 72 กิโลเมตร และทางเรือ 177 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2,556.64 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,597,900 ไร่ นับว่าเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 63 ของประเทศไทย และเป็นอันดับที่ 11 ของจังหวัดในภาคกลาง ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา มีแม่น้ำไหลผ่าน 4 สาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรีและแม่น้ำน้อย รวมความยาวประมาณ 200 กิโลเมตร มีลำคลองใหญ่น้อย 1,254 คลอง เชื่อมต่อกับแม่น้ำเกือบทั่วบริเวณพื้นที่ นอกจากนั้นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังจัดเป็นศูนย์กลางของภาคกลางตอนบนที่สามารถติดต่อกับภาคอื่น ๆ ได้ง่ายในรัศมีการเดินทางประมาณ 100 - 150 กิโลเมตร เช่น ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดสระบุรี ทิศตะวันตกติดกับสุพรรณบุรี ทิศใต้ติดกับจังหวัดนครปฐม ปทุมธานี และนนทบุรี ส่วนทางทิศเหนือติดกับจังหวัดอ่างทองและลพบุรี ซึ่งจังหวัดที่อยู่ติดและใกล้เคียงกันนี้สามารถเดินทางโดยทางรถยนต์ในช่วงเวลาสั้น ทำให้เกิดความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างภาคและระหว่างจังหวัด

ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ 1) ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.73 ค่า s.d. 0.28) อยู่ในระดับมาก เช่น วัดใหญ่ชัยมงคล วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดสุวรรณดาราม โบสถ์เขนตยอเซฟ วิหารพระมงคลบพิตร วัดพระศรีสรรเพชญ์ พระราชวังโบราณ วัดไชยวัฒนาราม เจดีย์พระศรีสุริโยทัย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา อนุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทอง หมู่บ้านญี่ปุ่น หมู่บ้านโปรตุเกส มัสยิดอิสลามวัดนา

มัสยิดตะเกียโยคินราชมิจันจาสยาม 2) ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.69 ค่า s.d. 0.44) อยู่ในระดับมาก เช่น การไหว้พระแก้ววัด อยุธยาหามงคล การนั่งรถไฟพ่วงชมโบราณสถาน การนั่งสามล้อชมโบราณสถาน การท่องเที่ยวทางน้ำชมวิถีชีวิตริมฝั่งแม่น้ำ การนั่งช้างและสัมผัสวิถีชีวิตช้างไทย 3) ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านมหรรม เทศกาลและงานประเพณี (ค่าเฉลี่ย 3.53 ค่า s.d. 0.33) อยู่ในระดับมาก เช่น งานยอยศยงฟ้า อยุธยามรดกโลก และงานกาชาดประจำจังหวัด งานเทศกาลตรุษจีน “อยุธยาหามงคล” เทศกาลสงกรานต์กรุงเก่า ประเพณีลอยกระทงตามประทีปและแข่งขันเรือยาวประเพณี ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร 4) ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านการบริการ (ค่าเฉลี่ย 3.04 ค่า s.d. 0.23) อยู่ในระดับปานกลาง เช่น บริษัทนำเที่ยวหรือการบริการนำเที่ยวมีมาตรฐาน การคมนาคมขนส่ง ทางบก ทางรถไฟ และทางน้ำ เดินทางสะดวก มีป้ายบอกทางชัดเจน ที่พักแรมมีคุณภาพ และมีจำนวนเหมาะสม ภัตตาคาร ร้านอาหารมีมาตรฐานและจำนวนเหมาะสม ร้านจำหน่ายของที่ระลึกมีสินค้าพื้นเมือง ความปลอดภัยจากหน่วยงานภาครัฐ สถานีตำรวจตำรวจท่องเที่ยว

2. การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กำหนดกลุ่มประชากร เพื่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้นำชุมชน นักวิชาการ ด้านการท่องเที่ยว ร่วมกันดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยามี **จุดแข็ง** คือ เป็นนครประวัติศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย มีประชากรที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีเส้นทางการคมนาคมสะดวก สามารถเชื่อมโยงได้ทุกภูมิภาคของประเทศไทย **จุดอ่อน** คือ บุคลากรด้านการบริการยังมีข้อจำกัดด้านภาษาต่างประเทศ การบูรณาการแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนมีทิศทางที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การบริการขนส่งยังไม่สะดวกและครบวงจร การบุกรุกพื้นที่โบราณสถานจากพ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่ **โอกาส** คือ รัฐบาลได้มีแผนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว การเปิดการเขตการค้าเสรีเศรษฐกิจประชาคมอาเซียน การเข้ามาลงทุนการสร้างรถไฟความเร็วสูงเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน **อุปสรรค** คือ ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองและความผันผวนทางเศรษฐกิจโลก มีการแข่งขันทางการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติของประเทศเพื่อนบ้านสูง

ผลจากการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และการวิเคราะห์ SWOT Matrix จับคู่จุดแข็งและโอกาส เพื่อดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว และวิเคราะห์จุดอ่อนและอุปสรรค เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวได้ดังนี้
วิสัยทัศน์ อยุธยานครประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวมรดกโลกแห่งภูมิภาคอาเซียน
พันธกิจ

- 1) ปรับปรุงโครงสร้างการท่องเที่ยวให้สมดุลและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
- 2) พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ
- 3) อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อม
- 4) บริหารจัดการการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดและภูมิภาคอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเป็น
เครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย **กลยุทธ์ที่ 1.1** การ
ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว **กลยุทธ์ที่ 1.2** การพัฒนาสินค้าและกิจกรรมการท่องเที่ยว
และ**กลยุทธ์ที่ 1.3** การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ประกอบด้วย **กลยุทธ์ที่ 2.1** การใช้ประโยชน์จากพื้นที่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และ**กลยุทธ์
ที่ 2.2** การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน
แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย **กลยุทธ์ที่ 3.1** การสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างความ
เข้มแข็ง และ**กลยุทธ์ที่ 3.2** การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม พัฒนา
จิตใจ และการปลูกจิตสำนึก ประกอบด้วย **กลยุทธ์ที่ 4.1** การพัฒนาจิตใจ ปลูกจิตสำนึก และ
กลยุทธ์ที่ 4.2 การอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิตชุมชน

3. ผลการประเมินแผนพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามระดับความคิดเห็นจากหน่วยงาน
ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว ที่มีต่อแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว
แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความคิดเห็นสอดคล้องและเหมาะสมกับ
การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมากที่สุด ดังตามตารางแสดง
ผลการประเมินแผนพัฒนายุทธศาสตร์ฯ ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินแผนพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิสัยทัศน์	ภาครัฐ			ภาคเอกชน			ภาคประชาชน			นักท่องเที่ยว			รวม		
	$\bar{X}$	s.d.	ระดับ	$\bar{X}$	s.d.	ระดับ	$\bar{X}$	s.d.	ระดับ	$\bar{X}$	s.d.	ระดับ	$\bar{X}$	s.d.	ระดับ
อุทยานคร ประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางการ ท่องเที่ยวมรดกโลก แห่งภูมิภาคอาเซียน	4.12	0.74	มาก	4.63	0.69	มากที่สุด	4.00	0.69	มาก	4.11	0.81	มาก	4.22	0.73	มากที่สุด
รวม	4.22	0.57	มากที่สุด	4.54	0.45	มากที่สุด	3.93	0.69	มาก	4.13	0.77	มาก	4.21	0.62	มากที่สุด
ยุทธศาสตร์	ภาครัฐ			ภาคเอกชน			ภาคประชาชน			นักท่องเที่ยว			รวม		
	$\bar{X}$	s.d.	ระดับ	$\bar{X}$	s.d.	ระดับ	$\bar{X}$	s.d.	ระดับ	$\bar{X}$	s.d.	ระดับ	$\bar{X}$	s.d.	ระดับ
1. ยุทธศาสตร์การ พัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวมรดกทาง วัฒนธรรมเป็น เครื่องมือในการ พัฒนาเศรษฐกิจ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา	4.12	0.74	มาก	4.63	0.69	มากที่สุด	4.00	0.69	มาก	4.11	0.81	มาก	4.22	0.73	มากที่สุด
2. ยุทธศาสตร์การ พัฒนาการท่องเที่ยว เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	4.22	0.71	มากที่สุด	4.59	0.49	มากที่สุด	3.96	0.96	มาก	4.06	0.95	มาก	4.21	0.78	มากที่สุด
3. ยุทธศาสตร์การ พัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาสังคม และชุมชนแบบ บูรณาการอย่าง ยั่งยืน	4.25	0.71	มากที่สุด	4.43	0.63	มากที่สุด	3.80	0.80	มาก	4.23	0.87	มากที่สุด	4.18	0.75	มาก
4. ยุทธศาสตร์การ พัฒนาการท่องเที่ยว เพื่ออนุรักษ์ วัฒนธรรม พัฒนา จิตใจและการปลูก จิตสำนึก	4.32	0.70	มากที่สุด	4.54	0.65	มากที่สุด	3.96	0.87	มาก	4.15	0.89	มาก	4.24	0.78	มากที่สุด
รวม	4.22	0.57	มากที่สุด	4.54	0.45	มากที่สุด	3.93	0.69	มาก	4.13	0.77	มาก	4.21	0.62	มากที่สุด

จากตาราง 1 ผลการประเมินความคิดเห็นต่อแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21 ค่า s.d. 0.62) โดยความคิดเห็นต่อ วิสัยทัศน์ : อุทยานครประวัติศาสตร์ศูนย์กลางการท่องเที่ยวมรดกโลกแห่งภูมิภาคอาเซียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.22 ค่า s.d. 0.73) และยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.22 ค่า s.d. 0.73) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21 ค่า s.d. 0.78)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18 ค่า s.d. 0.75) และยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม พัฒนาจิตใจและการปลูกจิตสำนึก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.24 ค่า s.d. 0.78)

สรุปและอภิปรายผล

บริบทเชิงพื้นที่ บริบทเชิงการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว และประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ สอดคล้องกับ กรวรรณ สังขกร (2548) การจัดการท่องเที่ยว นั้น สิ่งแรกจะต้องให้ความสำคัญคือ การประเมินความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย ทรัพยากรด้านวัฒนธรรม ทรัพยากรด้านกิจกรรม ทรัพยากรท่องเที่ยวด้าน มหกรรม เทศกาลและงานประเพณี และทรัพยากรท่องเที่ยวด้านการบริการ (Godfrey Kerry; & Clarke Jackie, 2000) ซึ่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ 1) ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งนักท่องเที่ยวมักจะนิยมเดินทางไปวัดที่สำคัญๆ และมีชื่อเสียง มีการจัดการที่ดี ได้แก่ วัดใหญ่ชัยมงคล วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดสุรรณดารามราชวรวิหาร โบสถ์เซนต์ยอเซฟ วิหารพระมงคลบพิตร วัดพระศรีสรรเพชญ์ พระราชวังหลวงหรือพระราชวังโบราณ วัดไชยวัฒนาราม เจดีย์พระศรีสุริโยทัย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา อนุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทอง หมู่บ้านญี่ปุ่น หมู่บ้านโปรตุเกส สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตต์วัฒนา (2548) ซึ่งโบราณสถาน โบราณวัตถุเหล่านี้เป็น สิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้นว่าในสมัยโบราณมีความเจริญ ด้านใดบ้างและเหลือเป็นมรดกตกทอดมาอย่างขนานใหญ่อย่างไรบ้าง จึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนพื้นที่นั้น 2) ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านกิจกรรม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางมาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อทำบุญไหว้พระ ชมโบราณสถาน ล่องเรือแม่น้ำเจ้าพระยา ชมวิถีชีวิตริมฝั่งแม่น้ำ นั่งช้างและสัมผัสวิถีชีวิตช้างไทย 3) ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านมหกรรม เทศกาลและงานประเพณี นักท่องเที่ยวจะให้ความสนใจกับการจัดงานประเพณีที่สำคัญ ๆ ของจังหวัด ได้แก่ งานยอยศยงฟ้าอูยามรดกโลกและงานกาชาดประจำจังหวัด งานเทศกาลตรุษจีน “อูยามหามงคล” เทศกาลสงกรานต์กรุงเก่า ประเพณีลอยกระทงตามประทีปและ แข่งขันเรือยาวประเพณี ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร 4) ทรัพยากรท่องเที่ยวด้านการบริการ ที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน จัดบริการให้กับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมองว่า บริษัททัวร์หรือการบริการนำเที่ยว ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีมาตรฐานในการให้บริการที่ดี

การคมนาคมขนส่ง ทางบก ทางรถไฟ และทางน้ำ เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสะดวก มีป้ายบอกทางชัดเจน ที่พักแรมมีคุณภาพและมีจำนวนที่พักรับรองรองรับ การเข้าพักของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม มีภัตตาคาร ร้านอาหารที่มีมาตรฐานและจำนวนเหมาะสม ร้านจำหน่ายของที่ระลึกมีสินค้าพื้นเมืองที่หาซื้อได้ไม่ยากจนเกินไป แต่สิ่งที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุง คือ เรื่องการจัดระเบียบของร้านขายของฝาก ที่ยังไม่เป็นระเบียบ วางขายระเกะระกะ บดบังทัศนียภาพของโบราณสถาน ตลอดจนความปลอดภัยจากหน่วยงานภาครัฐ หรือสถานที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวยังมี น้อยมาก ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กระบวนการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนนั้น เริ่มจากการศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และนโยบาย เพื่อดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก กำหนดจุดแข็งและโอกาสดำเนินการส่งเสริม จุดอ่อนและอุปสรรคดำเนินการแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดการวางแผนการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พยอมน ธรรมบุตร (2546) นักวางแผนพัฒนาแบบบูรณาการ มีการวางแผนการท่องเที่ยวแบบบูรณาการกับการวางแผน พัฒนาด้านการปลูกจิตสำนึกเข้าไปในแผนพัฒนาเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย เริ่มจากการตรวจสอบ ทรัพยากร ประเมินระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับ เอกชัย บุญยาภิธาน (2553) ประเมินสภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดพันธกิจและกำหนดยุทธศาสตร์ อีกทั้งมีความสอดคล้องกับแผน ยุทธศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้นนี้ เน้นการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ที่เกี่ยวข้อง เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา กำหนดความต้องการของทุกภาคส่วน ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ ร่วมแสดงความคิดเห็นและ ประเมินผลแผนยุทธศาสตร์ สอดคล้องกับ ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์ (2554) การวางแผน และการตัดสินใจ ร่วมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงาน สร้างการยอมรับ ความรับผิดชอบ ในฐานะสมาชิกของชุมชน เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ตน มีส่วนร่วมกระบวนการพัฒนาชุมชน จึงเกิดความต่อเนื่องและก่อให้เกิดความสำเร็จสูง โดยมี ขั้นตอนดังต่อไปนี้

จากกระบวนการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ดังกล่าว ทำให้ได้แผน ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้วิสัยทัศน์ “อยุธยานครประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวมรดกโลกแห่งภูมิภาคอาเซียน”

พันธกิจ คือ 1) ปรับโครงสร้างการท่องเที่ยวให้สมดุลและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน 2) พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ 3) อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อม และ 4) บริหารจัดการการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดและภูมิภาคอาเซียน สำหรับประเด็นยุทธศาสตร์ มี 4 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน และ 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม พัฒนาจิตใจและการปลูกจิตสำนึก ซึ่งในการประเมินแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า แผนยุทธศาสตร์ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่โดดเด่นของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่ว่าจะเป็นพระราชวังโบราณ วัด รวมถึงโบราณสถานต่าง ๆ โดยเน้นการจัดการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการจัดการมาตรการการรักษาความปลอดภัยให้เป็นที่น่าเชื่อถือของนักท่องเที่ยว

2. การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรมีการบูรณาการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว พัฒนาสินค้าและกิจกรรมตลอดจนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนและลดงบประมาณที่สิ้นเปลืองในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

3. การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรให้ภาคประชาชน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพื้นที่ที่มีการณรงค์ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความตระหนักต่อการเป็นเจ้าของพื้นที่

4. การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวด้านสังคมและชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ควรมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มพัฒนา อาชีพ ผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อจัดจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เป็นการกระจายรายได้จากการ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

5. การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควร มีสนับสนุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนา จิตใจ การปลูกจิตสำนึก ให้กับประชาชนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า พื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีศักยภาพที่นอกเหนือ ไปจากทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นแล้ว ยังมีทรัพยากรอีกหลายด้านที่สามารถนำมา บรรจุในแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดได้อีกมากมาย จึงควรมีการทำวิจัยต่อเนื่อง ในประเด็นที่สำคัญ อาทิ

1. ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา
2. ควรศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีชีวิตชาวน้ำชาวกองเก่า
3. ควรศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมสีเขียวในเขตพื้นที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความหลากหลาย เพิ่มขึ้น

- กรมการท่องเที่ยว. (2557). **สรุปสถานการณ์นักท่องเที่ยว มกราคม – ธันวาคม 2556**. กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการท่องเที่ยว.
- กรวรรณ สังขกร. (2548). **ความรู้พื้นฐานและมาตรฐานการจัดการ Homestay**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). **แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2555-2559**. กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการท่องเที่ยว.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (10 สิงหาคม 2554). **ทรัพยากรการท่องเที่ยว**. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2556, จาก http://www.highlightthailand.com/th/main/detail_content/Tourism-Resources/57.html
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (30 มิถุนายน 2555). **ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงการตลาด**. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2556, จาก <http://www.marketingdatabase.tat.or.th/main.php?filename=index>
- ธีระภัทรา เอกผายสวัสดิ์. (2554). **ชุมชนศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภารัตน์ สายประเสริฐ. (2553). **การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (สาขาพัฒนาการท่องเที่ยว). เชียงใหม่: สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: เพรสแอนด์ ดีไซน์.
- พยอม ธรรมบุตร. (15 สิงหาคม 2556). **การวางแผนการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. เอกสารประกอบการเรียนการสอนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน**. (หน้า 45-48). กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พระธรรมปิฎก. (2551). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลด์คิมทอง.
- ไพฑูรย์ พงศบุตร. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. ใน **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 27**. พิมพ์ครั้งที่ 3. หน้า 63. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.

- ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2551). **ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- สิรินาถ ฉัตรศุภกุล. (2556, 23 เมษายน). **สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยว ตลาดต่างประเทศ ปี 2555 และแนวโน้ม ปี 2556. จุลสารวิชาการการท่องเที่ยว**. (2): 4-5. กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการท่องเที่ยว.
- เอกชัย บุญยาทิษฐาน. (2553). **คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- Cohen, J. and N.T. Uphoff. (1980). **Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarify Through Specificity** world Development. 8 (3) : 213 – 235.
- Higgins, J. M. and Vincze, J. W. (1993). **Strategic management: Text and cases**. (5th ed.) Fort Worth: The Dryden Press.
- Godfrey, K. and Jackie C. (2000). **Tourism development handbook: a practical approach to planning and marketing**. New York: Cassell.

